

PK-YRITYSBAROMETRI SYKSY 2018

Alueraportti, Etelä-Savo

Esipuhe

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisenä että alueellisina raportteina.

Valtakunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään koko pk-sektorin näkökulmasta ja myös päätoimialoittain teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna. Alueraporteissa kehitystä verrataan erityisesti kyseisen alueen yritysten ja koko maan välillä.

Syksyn 2018 Pk-yritysbarometri perustuu 4636 pk-yrityksen edustajan vastauksiin. Se kuvaa siten kattavasti suomalaisten pk-yritysten käsityksiä taloudellisen toimintaympäristön muutoksista sekä yritysten liiketoimintaan ja kehitysnäkymiin vaikuttavista tekijöistä.

Tässä raportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia, kasvua ja uusiutumista, kansainvälistymistä, kehittämistarpeita ja kehittämisen esteitä sekä rahoitusta. Ajankohdaisilla kysymyksillä on tällä kertaa selvitetty digitaalisuutta liiketoiminnassa ja omistajanvaihdosta.

Tiivistelmä

Suhdannenäkymät

Pk-yritysten lähiajan suhdanneodotukset ovat kevään 2018 tilannetta heikkommat. Yleisiä suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on +27, kun se viime keväänä oli +35. Etelä-Savon alueella tilanne nähdään kevään 2018 tilannetta selvästi heikompana saldoluvin ollessa nyt +12, kun luku keväällä oli +23. Suidanteiden heikkenemistä ennakoi alueella selvästi useampi kuin keväällä.

Etelä-Savon alueen suhdannenäkymät henkilökunnan määrän suhteen ovat jäävät myös heikommiksi kuin keväällä. Saldoluviiksi muodostuu +5, kun se keväällä oli +10. Myös koko maassa odotukset henkilökunnan määrän osalta ovat saldoluvin (+14) perusteella hieman heikkommat kuin keväällä 2018 (+17).

Kasvuhakuisuus ja uusiutuminen

Koko maassa on eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (35 %). Yritystoiminnan loppumista ennakoi 3 % koko maan pk-yrityksistä. Etelä-Savon alueella on myös eniten asemansa säilyttämään pyrkiviä pk-yrityksiä (35 %). Yritystoiminnan loppumista alueella ennakoi 5 % vastaajista. Voimakkaasti kasvuhakuisia pk-yrityksiä on koko maassa lähes saman verran ja alueella vähemmän kuin kevään otoksessa. Investoinnit ja henkilöstön koulutus ovat koko maan ja Etelä-Savon pk-yrityksissä eniten käytettyjä uusiutumiseen liittyviä toimia.

Kehittämistarpeet ja kehittämisen esteet

Koko ja Etelä-Savon alueen pk-yritykset näkevät selvästi eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä. Seuraavaksi eniten kehittämistarvetta on henkilöstön kehittämässä ja koulutuksessa sekä yhteistyössä/verkottumisessa ja alihankinnassa. Koko maassa pk-yritysten pahimpina kehittämisen esteinä nähdään kilpailutilanne ja työvoiman saatavuus. Etelä-Savossa yleinen suhdanne-/taloustilanne ja työvoiman saatavuus ovat useimmin mainitut esteet kehittämälle.

Kansainvälistyminen ja digitaalisuus liiketoiminnassa

Noin joka neljännellä koko maan ja 14 %:lla Etelä-Savon pk-yrityksistä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. Suoraa palvelujen vientiä ja suoraa tavaroiden vientiä on näistä koko maassa noin kahdella viidestä. Pk-yritykset hyödyntävät digitaalisista työkaluista ja palveluista yleisimmin omia internet-sivuja sekä sosiaalista mediaa.

Omistajanvaihdos

Noin puolet vastanneista koko maan ja alueen pk-yrityspäätäjistä ei suunnittele omistajanvaihdosta. Yrityksen tai liiketoiminnan ostamista suunnittelee koko maassa noin joka viides ja alueella noin joka kymmenes.

Sisällys

Esipuhe	2
Tiivistelmä	3
1. Johdanto.....	5
1.1 Barometri.....	5
1.2 Aineisto	6
2. Yritysten osuudet toimialoilla	7
3. Yritykset ja työllisyys	8
4. Pk-yritysten suhdannenäkymät.....	9
5. Pk-yritysten kasvuhakuisuus ja uusiutuminen	12
6. Pk-yritysten kansainvälistyminen	14
7. Pk-yritysten kehittämisen tarpeet ja esteet	16
8. Pk-yritysten rahoitus.....	17
9. Digitaalisuus liiketoiminnassa	22
10. Omistajanvaihdos.....	24
Suomen Yrittäjien ja aluejärjestöjen yhteystiedot	25
Finnvera Oyj:n ja toimipisteiden yhteystiedot	26
Työ- ja elinkeinoministeriön ja ELY-keskusten yhteystiedot	27

Suomen Yrittäjät: Pk-yritysbarometri, syksy 2018, alueraportti

Julkaisija

Suomen Yrittäjät
PL 999, 00100 HELSINKI
puhelin 09 229 221
toimisto@yrittajat.fi
www.yrittajat.fi

taloustutkimus oy

FINNVERA

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Pk-yritysbarometri, syksy 2018

Alueraportti, Etelä-Savo

1. Johdanto

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisenä että alueellisina raporteina.

1.1 Barometri

Pk-yritysbarometrissä on selvitetty suomalaisten pk-yritysten mielikuvia yleisestä suhdannekehityksestä ja oman yrityksen taloudellisesta kehityksestä. Lisäksi on tiedusteltu muun muassa yrityksen kasvuun, kansainvälistymiseen ja rahoitukseen liittyvistä teki-
jöistä.

Otantalähteenä on käytetty Tilastokeskuksen toimialaluokitusta TOL 2010, Bisnoden yritysrekisteriä sekä Suomen Yrittäjien jäsenrekisteriä, joista otanta on tehty kiintiöidyllä satunnaisotannalla. Otoksessa on kiintiöity yritysten toimiala, kokoluokka ja sijainti.

Vastaajajoukon muodostaa 4636 kohderyhmän vaatimukset täyttävää pk-yrityksen edustajaa. Tiedonkeruumenetelmänä on käytetty internetkyselyä. Vastaajat kutsuttiin kyselyyn sähköpostitse tai puhelimitse kesä-heinäkuussa 2018. Seuraavalla sivulla on esitetty taustatietoja alueen vastaajista. Tutkimuksen on toteuttanut Taloustutkimus Oy Suomen Yrittäjien, Finnvera Oyj:n sekä työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta.

Tutkimusprojektista ovat vastanneet Taloustutkimus Oy:ssä tutkimusjohtaja Pasi Huovinen ja tutkimuspäällikkö Jyrki Kärpänoja, Suomen Yrittäjissä pääekonomisti Mika Kuismanen, ekonomisti Petri Malinen ja ekonomisti Sampo Seppänen, Finnvera Oyj:ssä viestintäjohtaja Tarja Svartström sekä työ- ja elinkeinoministeriössä kehittämisspäällikkö Katri Lehtonen.

- 1) Raportin alueelliset viittaukset tarkoittavat pääsääntöisesti Suomen Yrittäjien mukaista aluejakoa. Uudellamaalla ja Itä-Uudellamaalla maakuntajaosta on poikettu (Helsinki, Pääkaupunkiseutu ja muu Uusimaa).
- 2) Lisäksi tutkimusaineistosta tehdään raportit Hämeen, Kaakkois-Suomen, Pohjanmaan ja Uudenmaan ELY-alueille sekä Keski-Pohjanmaan Yrittäjien alueelle. Lisäksi uusina alueina vuonna 2011 mukaan tulivat Espoo ja Vantaa.
- 3) Pohjanmaan raportissa luvut ovat vuoden 2006 syksyyn asti Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan rannikon yhteisiä lukuja.
- 4) Tutkimustuloksissa esiintyy muutamissa kohdissa käsite saldoluku. Se kuvaa kyseisten kysymysten kohdalla positiivisista ja negatiivisista vastauksista laskettua prosenttilukujen erotusta. Esimerkiksi: Pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana paranevat 39,4 %, huononevat 8,6 % saldoluku = + 30,8 % -31 % HUOM. kaikissa laskelmissa käytetään tarkkoja, pyöristämättömiä lukuja, vaikka raportissa luvut esitetään kokonaisina ilman desimaaleja.

1.2 Aineisto

Seuraavassa taulukossa on esitetty painottamattomat taustatietojakaumat haastatelluista Etelä-Savon alueen yrityksistä. Tutkimustuloksissa aineisto on painotettu vastaamaan yritysten todellista toimiala- ja aluejakaumaa. Painotettua otoskokoa käytetään laskenta-perusteena, koska tällöin otoksen perusteella lasketut tulokset voidaan yleistää koskemaan koko tutkimuskohteena olevaa pk-sektoria.

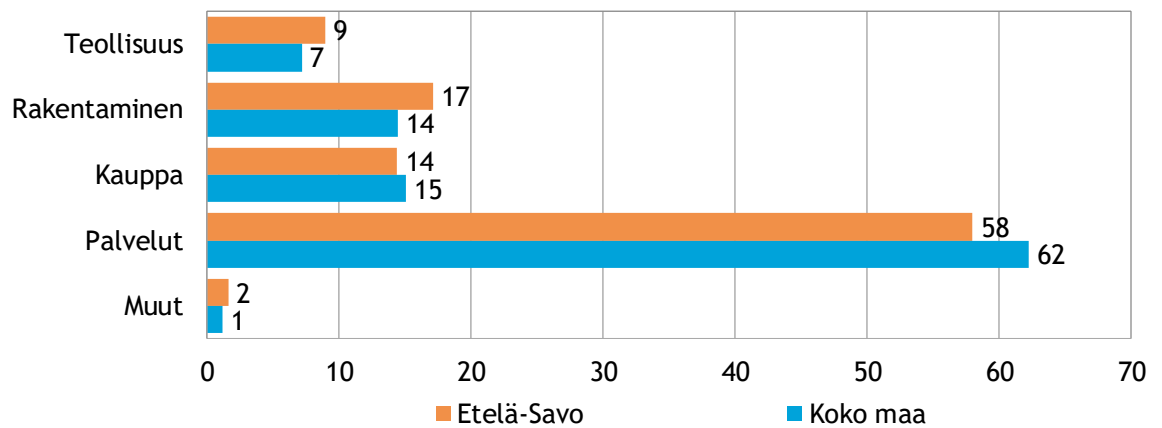
Taulukko 1. Taustatietoja alueelta haastatelluista yrityksistä

		n=	%
Alue	Etelä-Savo	99	100
Päätoimiala	Teollisuus	13	13
	Rakentaminen	13	13
	Kauppa	11	11
	Palvelut	62	63
Liikevaihto vuonna 2017	alle 0,2 miljoonaa euroa	41	43
	0,2-0,49 miljoonaa euroa	22	23
	0,5-0,99 miljoonaa euroa	14	15
	1,0-1,49 miljoonaa euroa	3	3
	1,5-1,99 miljoonaa euroa	5	5
	2,0-4,99 miljoonaa euroa	7	7
	5 miljoonaa euroa tai yli	4	4
Yrityksen kasvuhakuisuus	Voimakkaasti kasvuhakuiset	7	7
	Kasvuhakuiset	33	33
	Asemansa säilyttäjät	32	32
	Ei kasvutavoitteita	22	22
	Toimintansa lopettavat	5	5
Yrityksellä vientitoimintaa	Kyllä	12	13
	Ei	84	88
Yrityksen perustamisvuosi	Ennen 1990	25	25
	1990-1999	18	18
	2000-2009	20	20
	2010-	36	36

2. Yritysten osuudet toimialoilla

Suomessa oli 283 563 yritystä [1] vuonna 2016. Näistä yrityksistä noin 7 114 toimi Etelä-Savon alueella. Koko maassa palvelualan yrityksiä oli 62 %, kaupan 15 %, rakentamisen 14 % ja teollisuudenalan yrityksiä 7 %. Etelä-Savon alueella oli palvelualaan kuuluvia yrityksiä koko maata suhteellisesti hieman vähemmän, 58 %. Teollisuuden ja rakentamisen alojen yrityksiä alueella oli hieman enemmän kuin koko maassa.

Kuva 1. Yritysten osuudet eri toimialoilla, %

Lähde: Tilastokeskus: Yritys- ja toimipaikkarekisteri, pl. toimiala A. maa-, metsä- ja kalatalous.

3. Yritykset ja työllisyys

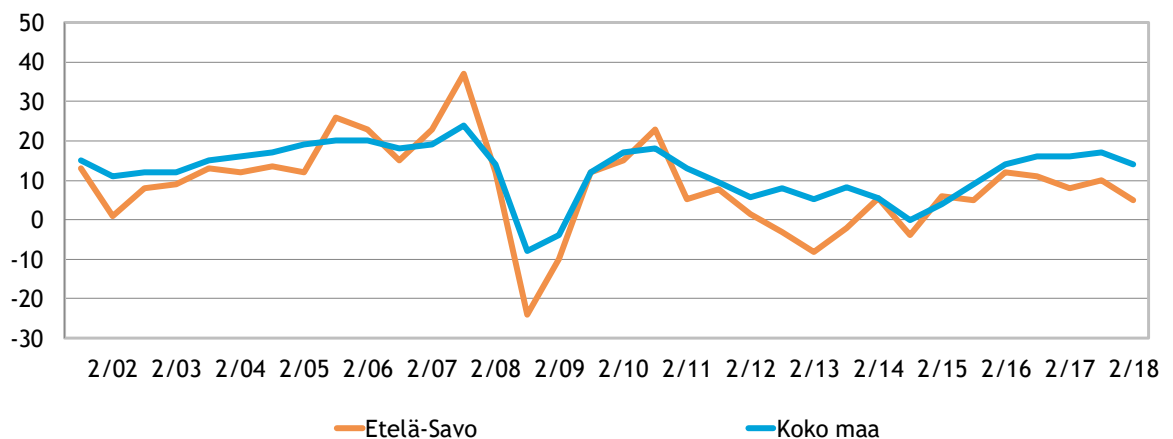
Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen [2] mukaan koko maan työllisten määrä oli 2 573 000 henkeä vuoden 2018 toisella neljänneksellä huhti-kesäkuussa. Lukema on 79 000 enemmän kuin vuotta aikaisemmin vastaavana ajankohtana. Sekä palkansaajia että yrittäjiä oli jonkin verran enemmän kuin aiemmin. Koko maan työttömyysaste oli 8,2 % [2] kesäkuussa 2018, kun se edellisvuoden kesäkuussa oli 9,9 %. Etelä-Savon alueella työskenteli vuoden 2018 toisella vuosineljänneksellä yhteensä 62 000 henkilöä [3] työttömyysasteen ollessa 9,7 % [4]. Työttömyysaste on laskenut alueella 3,2 prosenttiyksikköä vuoden 2017 vastaavaan ajankohtaan verrattuna [4].

Taulukko 2. Pk-yritysten suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta seuraavan vuoden kuluttua, %

	Suurempi	Yhtä suuri	Pienempi	Saldoluku
Etelä-Savo	14	77	9	5
Koko maa	21	72	7	14

Työllistämisedotukset ovat koko maassa saldoluvun perusteella hieman heikommät kuin keväällä 2018. Syksyn pk-yritysbarometrin vastaajista joka viides (21 %) arvioi henkilökunnan määrän kasvavan seuraavan vuoden kuluttua ja alle joka kymmenes (7 %) arvioi henkilökunnan määrän pienentyvän. Saldoluvuksi muodostuu +14 (keväällä +17). Etelä-Savon alueella saldoluku +5 jää selvästi koko maata heikommaksi. Odotukset ovat näiltä osin alueella myös heikommät kuin keväällä 2018, jolloin saldoluku oli +10.

Kuva 2. Henkilökunnan määrän muutosodotukset seuraavan vuoden aikana, saldoluku (%)

2. Lähde: Tilastokeskus: Työvoimatutkimus 2018, kesäkuu, 3. Lähde: Tilastokeskus: Työvoimatutkimus 2018, liitetaulukko 31. Työlliset maakunnittain, kesäkuu, 4. Lähde: Tilastokeskus: Työvoimatutkimus 2018, liitetaulukko 43. Työttömyysaste maakunnittain, kesäkuu 2018.

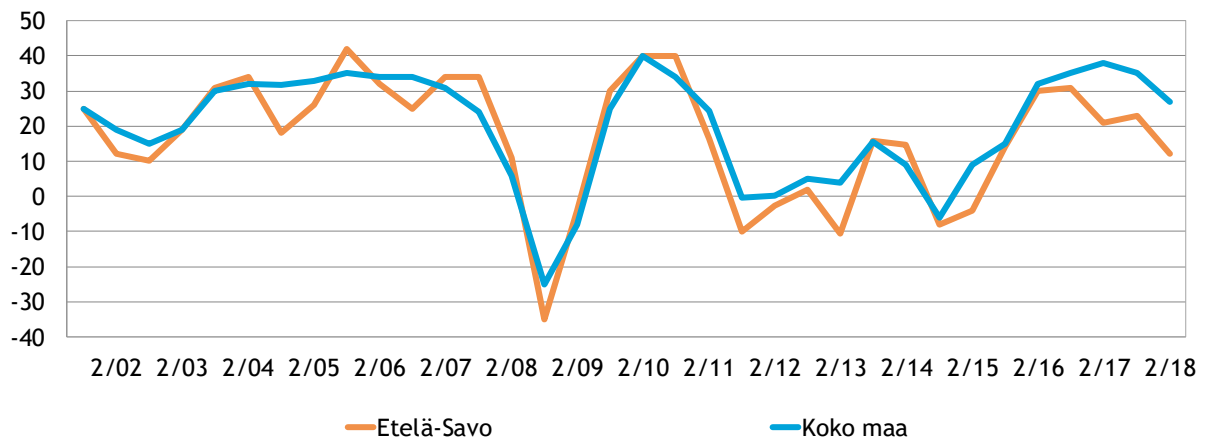
4. Pk-yritysten suhdannenäkymät

Pk-yritysten lähiajan suhdanneodotukset koko maassa jäivät kevään 2018 näkymiä heikommiksi. Lähiajan suhdanneodotuksia kuvaava saldoluku on +27, kun se keväällä oli +35. Noin puolet (53 %) koko maan pk-yrityksistä arvioi suhdanteiden pysyvän ennallaan lähimmän vuoden aikana. Koko maan pk-yrityksistä 37 % arvioi suhdanteiden paranevan ja 10 % huononevan. Etelä-Savon alueella tilanne nähdään saldoluvun +12 perusteella kevään 2018 tilannetta selvästi heikompana, saldoluku oli tuolloin +23. Suhdanteiden heikkenemistä arvioi nyt alueella useampi kuin kevään otoksessa.

Taulukko 3. Pk-yritysten suhdannenäkymät oman yrityksen kannalta lähimmän vuoden aikana, %

	Paranee	Pysyy ennallaan	Huononee	Saldoluku
Etelä-Savo	27	58	15	12
Koko maa	37	53	10	27

Kuva 3. Yleiset suhdannenäkymät lähimmän vuoden aikana, saldoluku (%)

Taulukko 4. Pk-yritysten odotukset tutkimuksen eri osa-alueiden kehityksestä seuraavan vuoden kuluttua, %

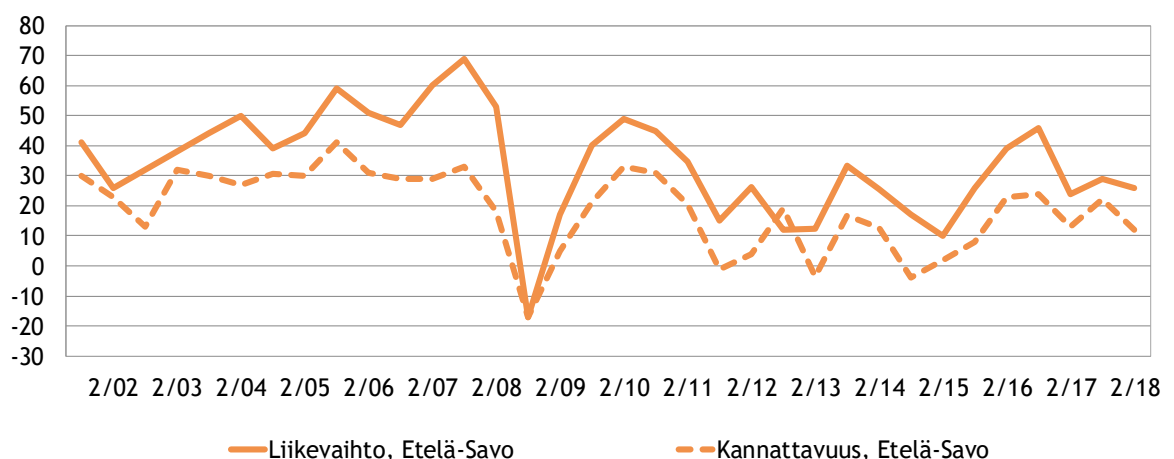
	Suurempi	Yhtä suuri	Pienempi	Saldoluku
Liikevaihto				
Etelä-Savo	43	39	17	26
Koko maa	48	39	14	34
Investointien arvo				
Etelä-Savo	16	61	23	-6
Koko maa	21	60	19	2
Panostukset kansainvälistymiseen				
Etelä-Savo	8	68	24	-17
Koko maa	13	67	20	-7
Viennin arvo				
Etelä-Savo	9	66	25	-16
Koko maa	13	69	19	-6
Tuonnin arvo				
Etelä-Savo	9	67	24	-15
Koko maa	11	71	18	-8
Palkkakustannukset henkilöä kohden				
Etelä-Savo	46	46	8	37
Koko maa	43	50	7	36
Materiaalien hinnat				
Etelä-Savo	55	41	3	52
Koko maa	47	50	4	43
Lopputuotteiden tai palveluiden hinnat				
Etelä-Savo	50	46	3	47
Koko maa	46	49	5	41
Kannattavuus				
Etelä-Savo	32	49	19	12
Koko maa	36	48	17	19
Vakavaraisuus				
Etelä-Savo	32	59	9	23
Koko maa	36	54	10	26
Innovaatiot, tuotannon tai tuotteiden kehitys				
Etelä-Savo	25	67	8	16
Koko maa	28	63	9	19
Tilausten määrä				
Etelä-Savo	40	48	12	28
Koko maa	44	44	12	32

Eri osatekijöiden suhdanteita arvioitaessa uskotaan koko maassa saldolukujen perusteella yleisimmin materiaalien hintojen nousuun (saldoluku +43) ja lopputuotteiden tai palvelujen hintojen nousuun (+41). Myös palkkakustannusten nousuun (+36) ja liikevaihdon kasvuun (+34) uskovia on selvästi enemmän kuin niiden laskuun uskovia. Odotukset investointien arvon kehityksestä jäävät koko maassa hieman kevyttä heikommiksi saldoluvun ollessa nyt +2 (keväällä +4).

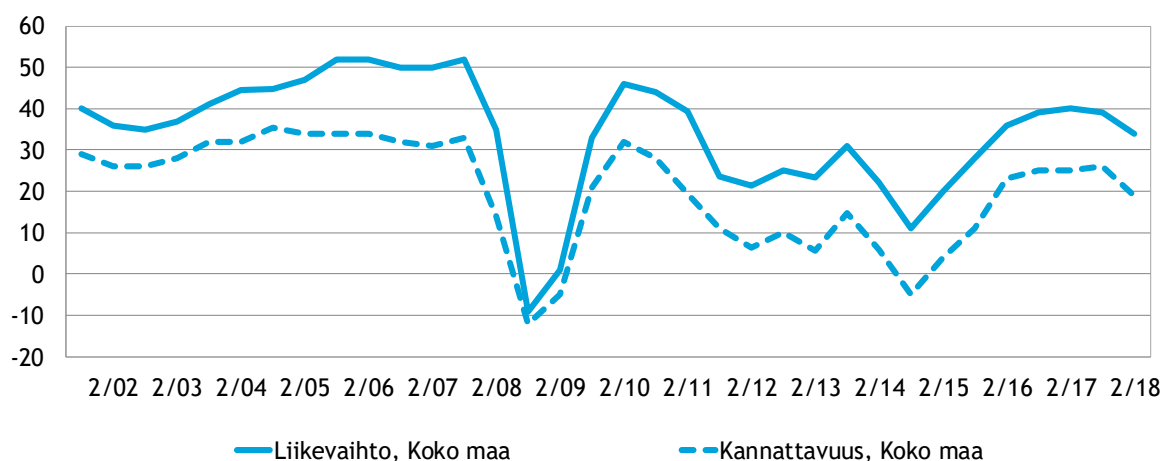
Etelä-Savon alueella uskotaan myös vahvimmin materiaalien hintojen nousuun (saldoluku +52). Seuraavaksi vahvimmat odotukset alueella kohdistuvat lopputuotteiden tai palvelujen hintojen nousuun (+47) ja palkkakustannusten nousuun (+37). Alueella odotukset investointien arvon kehityksestä jäävät saldoluvun -6 perusteella nyt negatiiviseksi (keväällä +1).

Kuvassa 4 on esitetty pk-yritysten liikevaihdon ja kannattavuuden suhdannenäkymien kehittyminen alueella ja kuvassa 5 koko maassa. Alueella odotukset liikevaihdon kehityksestä ovat hieman heikommät ja kannattavuuden osalta selvästi heikommät kuin keväällä 2018. Myös koko maan pk-yritysten odotukset liikevaihdon ja kannattavuuden kehityksestä ovat heikommät kuin keväällä.

Kuva 4. Alueen suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana, saldoluku (%)

Kuva 5. Koko maan suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana, saldoluku (%)

5. Pk-yritysten kasvuhakuisuus ja uusiutuminen

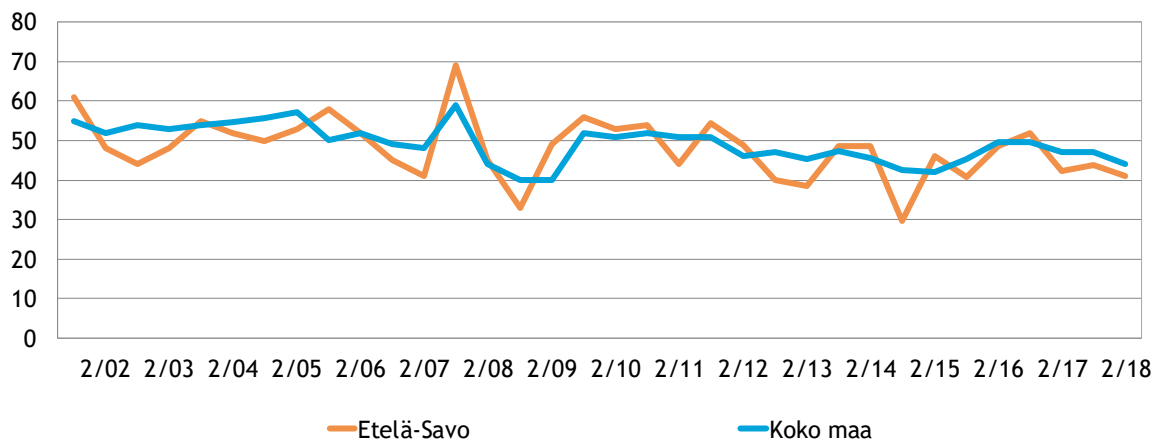
Koko maassa on eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (35 %). Yritystoiminnan loppumista ennakoi kevään 2018 tapaan 3 % koko maan pk-yrityksistä. Myös Etelä-Savon alueella on eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (35 %). Yritystoiminnan loppumista alueella ennakoi 5 % vastaajista mikä on kolmen prosenttiyksikön verran enemmän kuin kevään 2018 otoksessa. Voimakkaasti kasvuhakuisia pk-yrityksiä on koko maassa lähes saman verran ja alueella vähemmän kuin keväällä.

Taulukko 5. Pk-yritysten kasvuhakuisuus, %

	Voimakkaasti kasvuhakuiset	Kasvuhakuiset	Asemansa säilyttäjät	Ei kasvutavoitteita	Toimintansa lopettavat
Etelä-Savo	6	35	32	23	5
Koko maa	9	35	33	20	3

Koko maassa voimakkaasti ja mahdollisuuksien mukaan kasvavia pk-yrityksiä yhteensä on lähes saman verran ja alueella hieman vähemmän kuin kevään otoksessa.

Kuva 6. Pk-yritysten kasvuhakuisuus, %

Vastaavasti kuin keväällä 2018, investoinnit ja henkilöstön koulutus ovat koko maan ja Etelä-Savon alueen pk-yrityksissä eniten käytettyjä uusiutumiseen liittyviä toimia. Investointien osuus on alueella pienempi kuin kevään otoksessa, uuden henkilöstön palkkaamiseen on panostettu hieman enemmän.

Taulukko 6. Pk-yritysten tekemät uusiutumistoimet viimeisten 12 kk:n aikana, % */

	Etelä-Savo	Koko maa
Investoinnit	68	75
Uuden henkilöstön palkkaaminen	44	43
Henkilöstön koulutus	60	59
Organisoinut työtä uudella tavalla	41	51
Uusien tuotteiden tai palveluiden lanseeraaminen	37	36
Laajentuminen uusille markkinoille	20	24
Uusien teknologioiden käyttöönotto	21	26
Uusien liiketoimintamallien käyttöönotto	13	20
Toiminnan laajentaminen uusille toimialoille	13	15

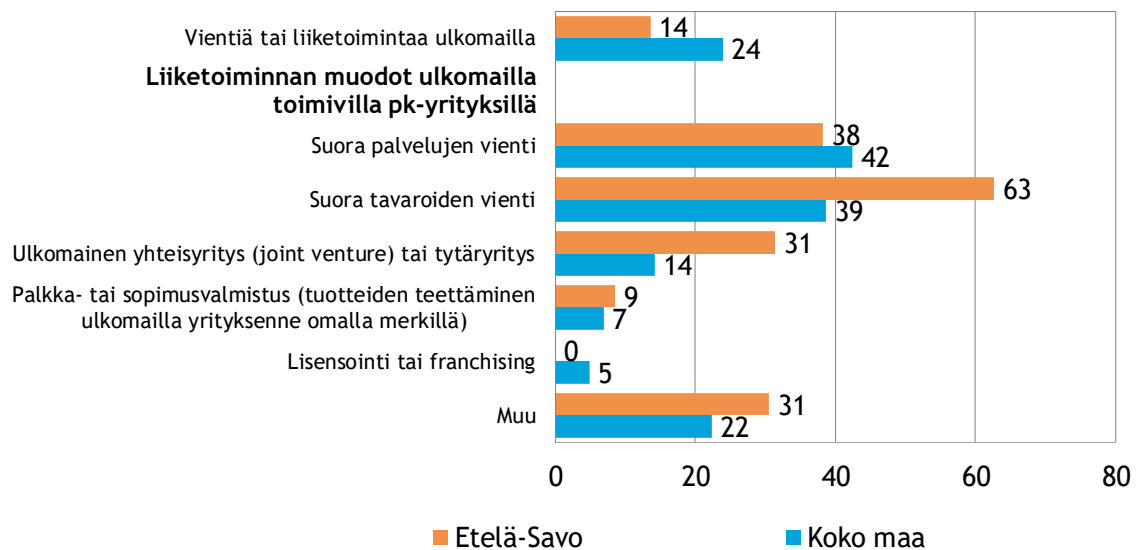
*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

6. Pk-yritysten kansainvälistyminen

Tämän syksyn otoksessa noin joka neljännellä koko maan ja 14 %:lla Etelä-Savon alueen pk-yrityksistä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. Koko maan pk-yrityksissä suoraa palvelujen vientiä ja suoraa tavaroiden vientiä on näistä noin kahdella viidestä. Etelä-Savon alueella näiden tulosten tulkinnassa on huomioitava vastaajamäärien jääminen vähäiseksi.

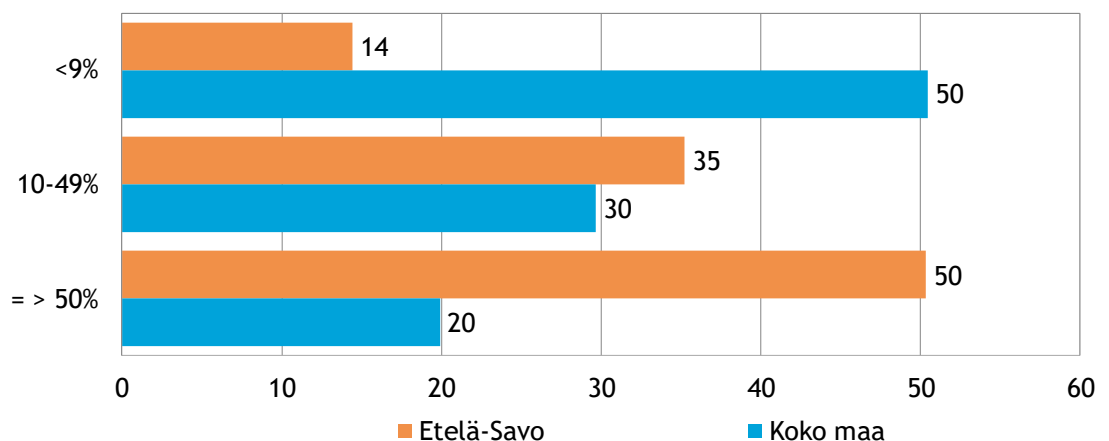
Kuva 7. Pk-yritysten toiminta ulkomailla, % yrityksistä; */

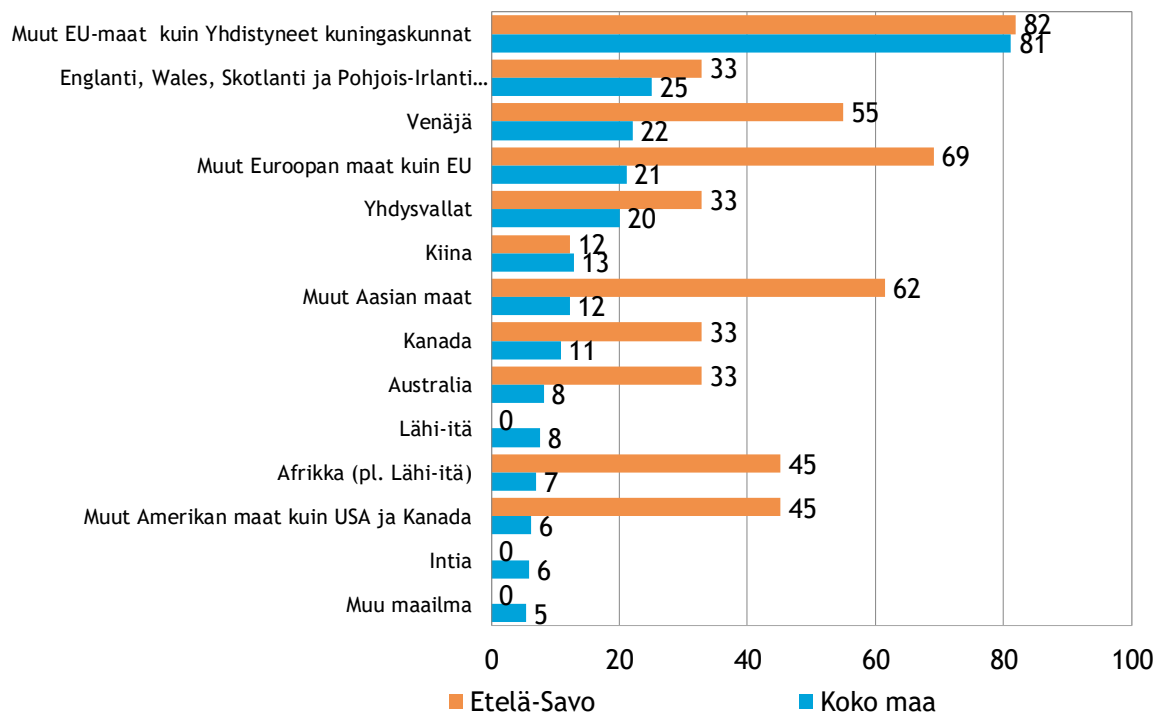
*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

Puolella koko maan suoraa vientitoimintaa harjoittavista pk-yrityksistä viennin osuus kokonaisliikevaihdosta on alle 9 %. Etelä-Savon alueella vastaajamäärät jäivät hyvin pieniksi ja tämä on huomioitava tulosten tulkinnassa (myös kuva 9).

Kuva 8. Viennin osuus suoraa vientitoimintaa harjoittavien yritysten kokonaisliikevaihdosta vuonna 2017, % yrityksistä

Kuva 9. Yritysten markkina-alueet ulkomailla, % yrityksistä, joilla on toimintaa ulkomailla

Koko maan pk-yrityksistä noin joka kuudennella ja Etelä-Savon alueella noin joka kymmenennellä on suoraa tuontitoimintaa.

Taulukko 7. Tuontiyritysten osuus, % pk-yrityksistä

	Etelä-Savo	Koko maa
Suoraa tuontitoimintaa	12	17

7. Pk-yritysten kehittämisen tarpeet ja esteet

Koko maan ja Etelä-Savon alueen pk-yritykset näkevät selvästi eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä. Seuraavaksi eniten kehittämistarvetta on henkilöstön kehittämisesä ja koulutuksessa sekä yhteistyössä/verkottumisessa ja alihankinnassa.

Taulukko 8. Pk-yritysten kehittämistarpeet tällä hetkellä, %, */

	Etelä-Savo	Koko maa
Johtaminen	20	21
Yrityksen hallitustyöskentely	6	6
Henkilöstön kehittäminen ja koulutus	40	37
Markkinointi ja myynti	49	53
Vienti ja kansainvälistyminen	4	7
Rahoitus, talous ja laskentatoimi	20	19
Tuotanto ja materiaalitoiminnot, tietotekniikka, tuotekehitys, laatu	23	19
Yhteistyö/verkottuminen, alihankinta	38	36
Ympäristö- ja muiden säädösvaatimusten ottaminen huomioon toiminnassa	5	8
Ei kehittämistarpeita / ei osaa sanoa	17	16

Koko maassa pk-yritysten pahimpina kehittämisen esteinä nähdään tasaväkisesti kilpailutilanne työvoiman saatavuus. Etelä-Savossa yleinen suhdanne-/taloustilanne ja työvoiman saatavuus ovat useimmin mainitut esteet kehittämiselle. Verrattuna kevään 2018 tilanteeseen koetaan yleinen suhdanne-/taloustilanne nyt alueella selvästi merkittävämpanä kehittämisen esteenä ja kustannustaso sekä kilpailutilanne jonkin verran pienempinä.

Taulukko 9. Pk-yritysten pahimmat kehittämisen esteet, % */, **/

	Etelä-Savo	Koko maa
Yritystoiminnan sääntely	14	10
Kustannustaso	9	13
Kilpailutilanne	12	16
Rahoitus	10	10
Työvoiman saatavuus	16	16
Resurssitekijät (pl. työvoiman saatavuus)	3	8
Yleinen suhdannetilanne / taloustilanne	25	12
Ei osaa sanoa	11	14

*/ Vastaaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

**/ Keväällä 2018 työvoiman saatavuus sisältynyt resurssitekijöihin.

8. Pk-yritysten rahoitus

Koko maan pk-yrityksistä noin joka seitsemännellä (15 %) ja Etelä-Savossa viidesosalla (20 %) vastanneista on ollut maksuvaikeuksia viimeisen kolmen kuukauden aikana. Koko maan osalta tämä tilanne on lähes vastaava kuin keväällä 2018. Etelä-Savon alueella sen sijaan maksuvaikeuksia kokeneita on enemmän kuin kevään otoksessa.

Taulukko 10. Onko yrityksellänne ollut maksuvaikeuksia viimeisen kolmen kuukauden aikana, %

	Ei	Kyllä
Etelä-Savo	80	20
Koko maa	85	15

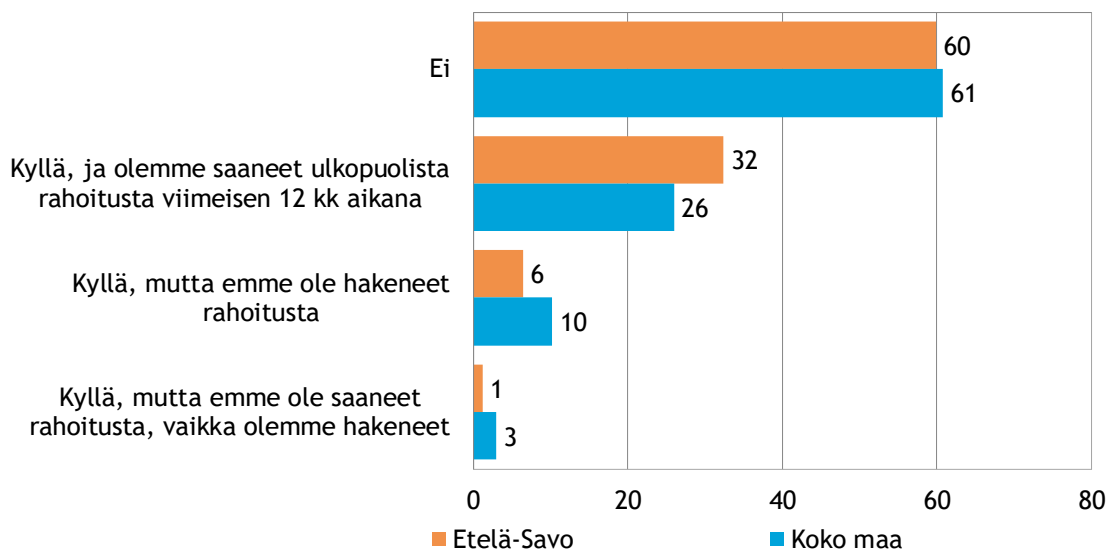
Koko maan vastanneista pk-yrityksistä alle puolella ja alueella kolmella viidestä on lainaa rahoituslaitoksilta.

Taulukko 11. Onko yrityksellänne lainaa rahoituslaitoksilta, %

	Ei	Kyllä
Etelä-Savo	39	61
Koko maa	53	47

Koko maan ja Etelä-Savon alueen pk-yrityksistä kuudella kymmenestä ei ole ollut tarvetta hankkia rahoitusta viimeisten 12 kuukauden aikana. Koko maassa joka neljäs ja alueella joka kolmas sanoo tarvetta olleen ja nämä ovat myös hakeneet ja saaneet rahoitusta lähimmän vuoden aikana. Koko maassa joka kymmenes ja alueella 6 % vastaajista sanoo tarvetta olleen, mutta ei ole hakenut rahoitusta. Kolme prosenttia koko maan ja yksi prosentti alueen vastaajista sanoo olleen tarvetta rahoitukselle ja on myös hakenut rahoitusta, mutta ei ole sitä saanut.

Kuva 10. Onko yrityksellänne ollut viimeisten 12 kk:n aikana tarve hankkia rahoitusta, %

Pk-yritykset ovat ottaneet rahoitusta on otettu pääosin pankista.

Taulukko 12. Mistä olette ottaneet rahoitusta, %

	Etelä-Savo	Koko maa
Pankista	80	69
Rahoitusyhtiöstä	27	30
Vakuutusyhtiöstä/työeläkevakuutusyhtiöstä	3	2
Yksityisestä pääomasijoitusyhtiöstä	0	3
Bisnesenkeliltä (eli yksityiseltä henkilösijoittajalta)	3	4
Finnverasta	16	15
Business Finlandilta (aiemmin Tekes)	0	5
ELY-keskuksista	25	5
Pääomasijoituksia Teollisuussijoituksesta	0	0
Velkakirjamarkkinoilta	0	0
Listautumismarkkinoilta (ml. pörssi ja vaihtoehtoiset markkinapaikat)	0	0
Joukkorahoituksen kautta	0	1
Muualta	1	7

Valtaosa, noin kolme neljästä koko maan ja alueen pk-yrityksestä ei aio hakea ulkopuolista rahoitusta seuraavan 12 kuukauden aikana.

Taulukko 13. Aiotteko ottaa ulkopuolista rahoitusta seuraavan 12 kk:n aikana, %

	Ei	Kyllä
Etelä-Savo	74	26
Koko maa	77	23

Pk-yritykset aikovat hakea ulkopuolista rahoitusta yleisimmin pankista, seuraavaksi yleisimmin rahoitusyhtiöstä, Finnverasta ja alueella myös ELY-keskuksista.

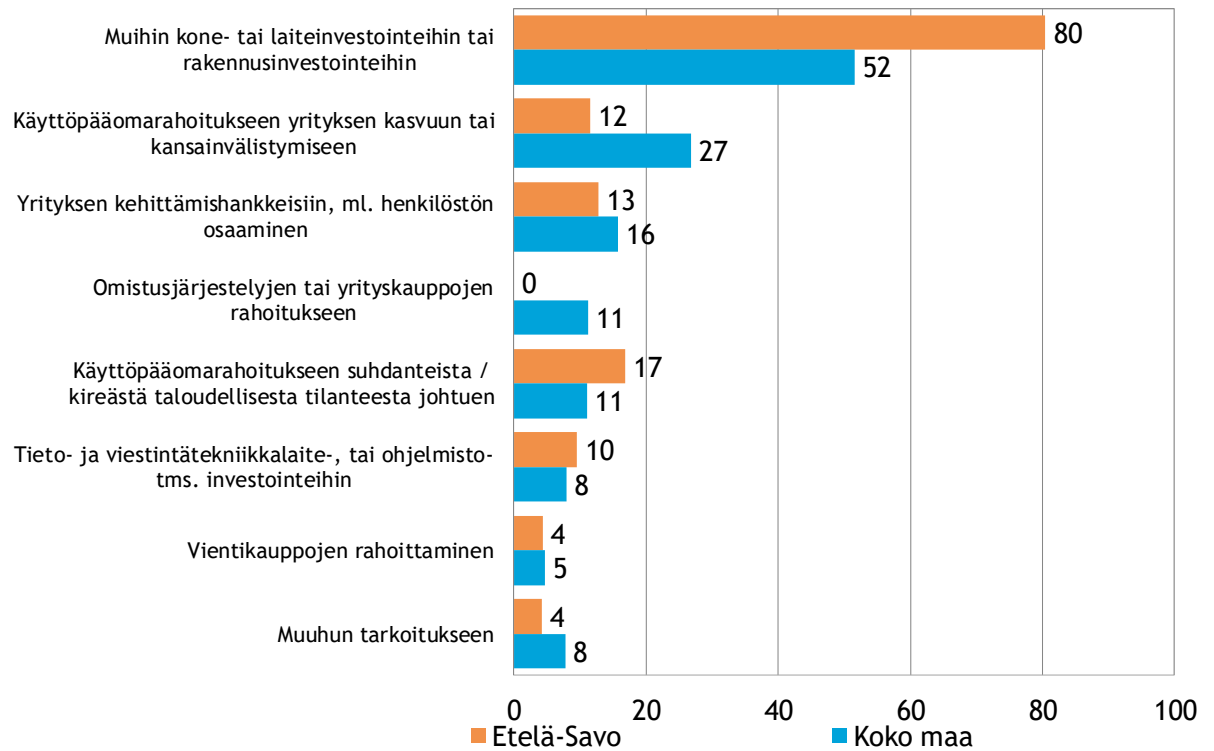
Taulukko 14. Mistä aiotte ottaa ulkopuolista rahoitusta, %, */

	Etelä-Savo	Koko maa
Pankista	87	68
Rahoitusyhtiöstä	36	32
Vakuutusyhtiöstä/työeläkevakuutusyhtiöstä	6	5
Yksityisestä pääomasijoitusyhtiöstä	6	8
Bisnesenkeliltä (eli yksityiseltä henkilösijoittajalta)	6	9
Finnverasta	15	19
Business Finlandilta (aiemmin Tekes)	3	14
ELY-keskuksista	34	10
Pääomasijoituksia Teollisuussijoituksesta	0	1
Velkakirjamarkkinoilta	0	0
Listautumismarkkinoilta (ml. pörssi ja vaihtoehtoiset markkinapaikat)	0	1
Joukkorahoituksen kautta	6	2
Muualta	0	9

*/ Vastajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

Koko maassa ja samoin Etelä-Savon alueella ulkopuolista rahoitusta aiotaan käyttää selvästi yleisimmin muihin kone- ja laiteinvestointeihin tai rakennusinvestointeihin. Koko maassa käyttöpääomarahoitusta yrityksen kasvuun ja kansainvälistymiseen ja alueella suhdanteista johtuen ovat toiseksi yleisimmät ulkoisen rahoituksen käyttötarkoitukset.

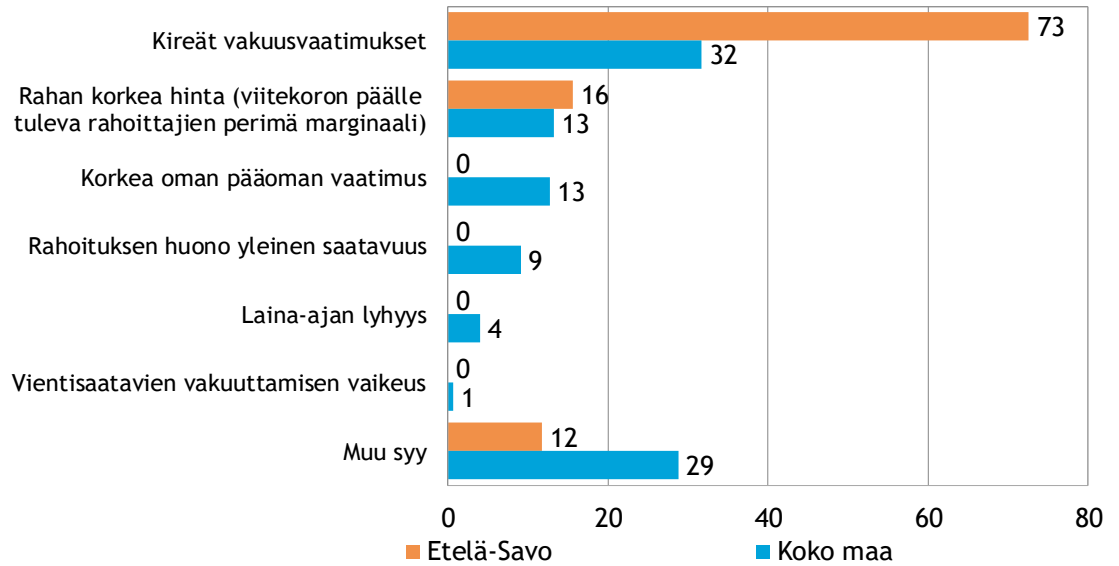
Kuva 11. Ulkoisen rahoituksen aiottu käyttötarkoitus, % yrityksistä, jotka aikovat ottaa rahoitusta seuraavan 12kk:n aikana, */

*/ Vastaajat ovat voineet valita kaksi mielestään tärkeintä vaihtoehtoa.

Kireät vakuusvaatimukset on tärkein syy sille, että pk-yrityksissä ei ole haettu tai saatu rahoitusta.

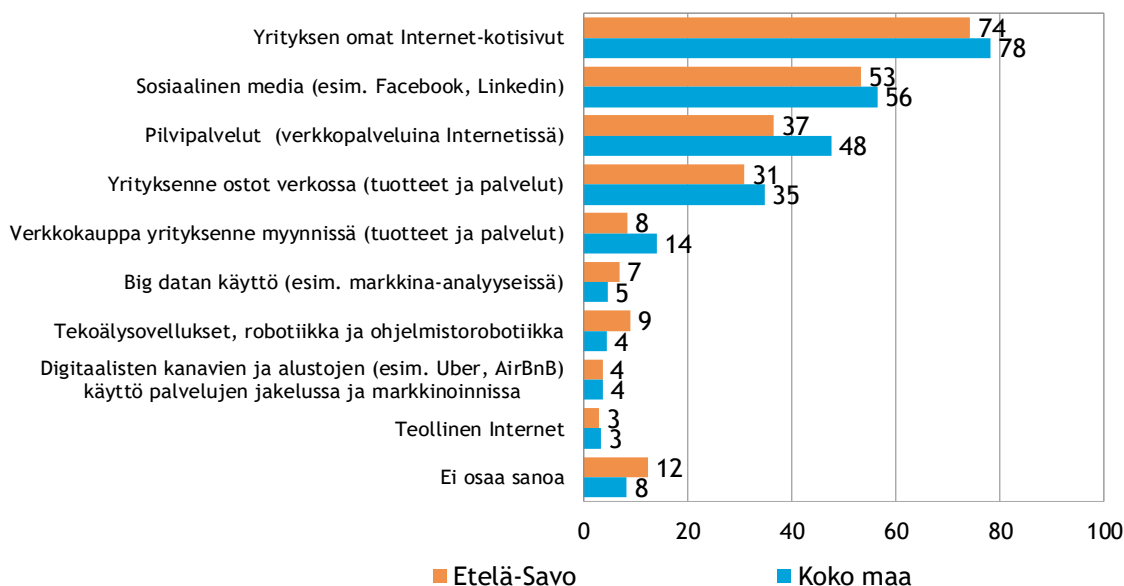
Kuva 12. Tärkeimmät syyt sille, että ei ole hakenut tai saanut rahoitusta, %

9. Digitaalisuus liiketoiminnassa

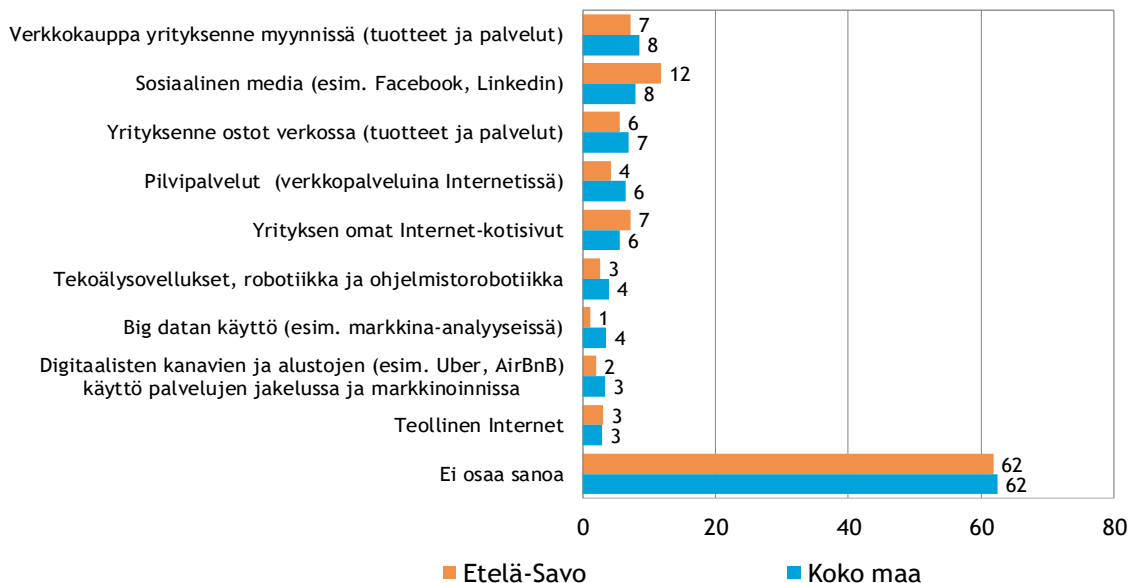
Noin kolmella neljästä koko maan ja Etelä-Savon alueen pk-yrityksestä on omat Internet-kotisivut. Seuraavaksi eniten pk-yritykset hyödyntävät tai käyttävät digitaalisista työkaluista/palveluista liiketoiminnassaan sosiaalista mediaa ja pilvipalveluja.

Kuva 13. Pk-yritysten liiketoiminnassaan hyödyntämät tai käyttämät digitaaliset työkalut ja palvelut, %

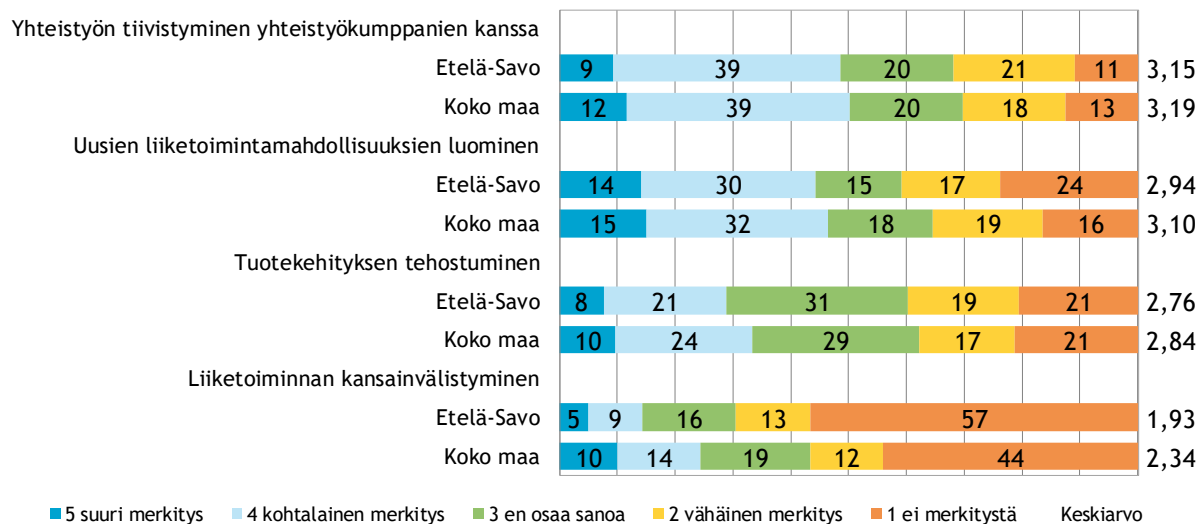
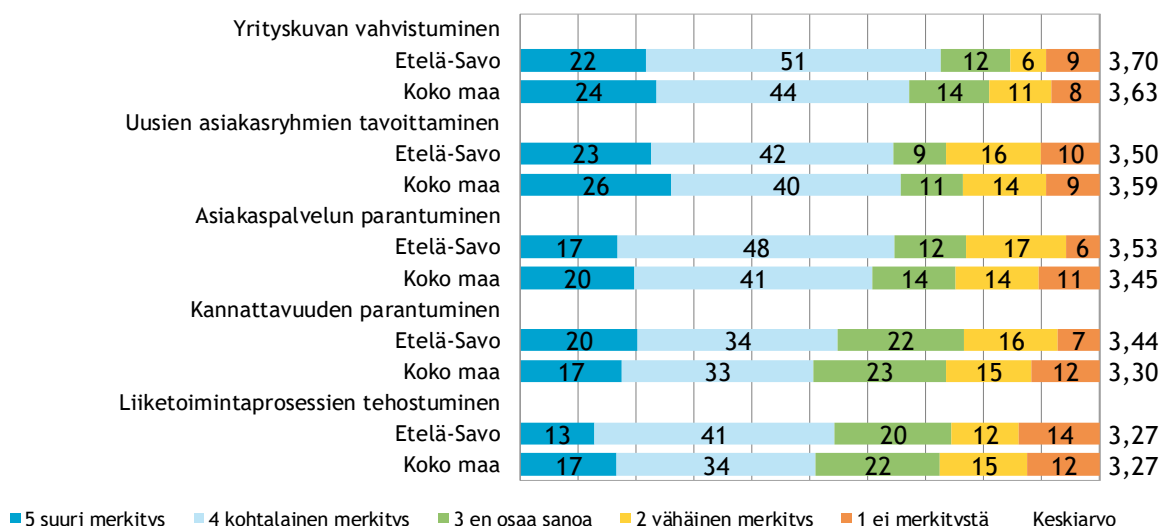
Kuva 14. Digitaaliset työkalut ja palvelut, joita pk-yritykset aikovat ottaa käyttöön seuraavien 12 kk:n aikana, %

Verkkokaupan käyttöönottoa suunnittelee koko maassa 8 % ja Etelä-Savossa 7 % pk-yrityksistä. Alueella sosiaalista mediaa aikoo hyödyntää suhteellisesti useampi kuin koko maassa. Melko suuri osa vastaajista ei ottanut kantaa kysymykseen.

Yrityskuvan vahvistuminen, uusien asiakasryhmien tavoittaminen ja asiakaspalvelun sekä kannattavuuden parantuminen arvioidaan merkittävimmiten digitalisoitumisesta syntyviksi mahdollisuuksiksi pk-yritysten keskuudessa.

Kuvat 15-16. Arvioi seuraavia liiketoiminnan digitalisoitumisesta syntyvien mahdollisuuksien merkitystä yrityksellenne

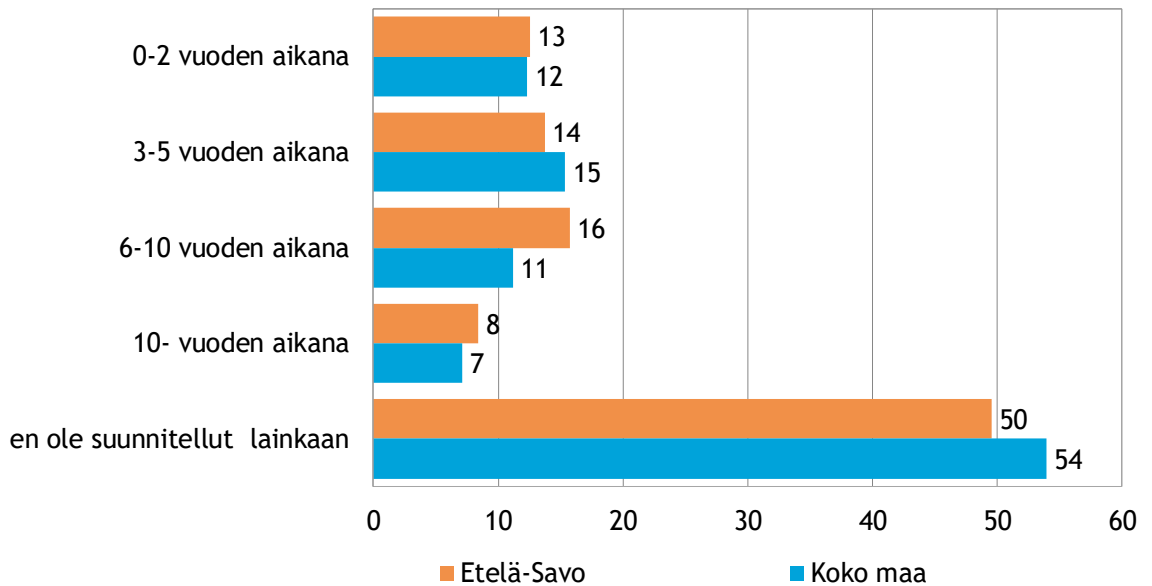

10. Omistajanvaihdos

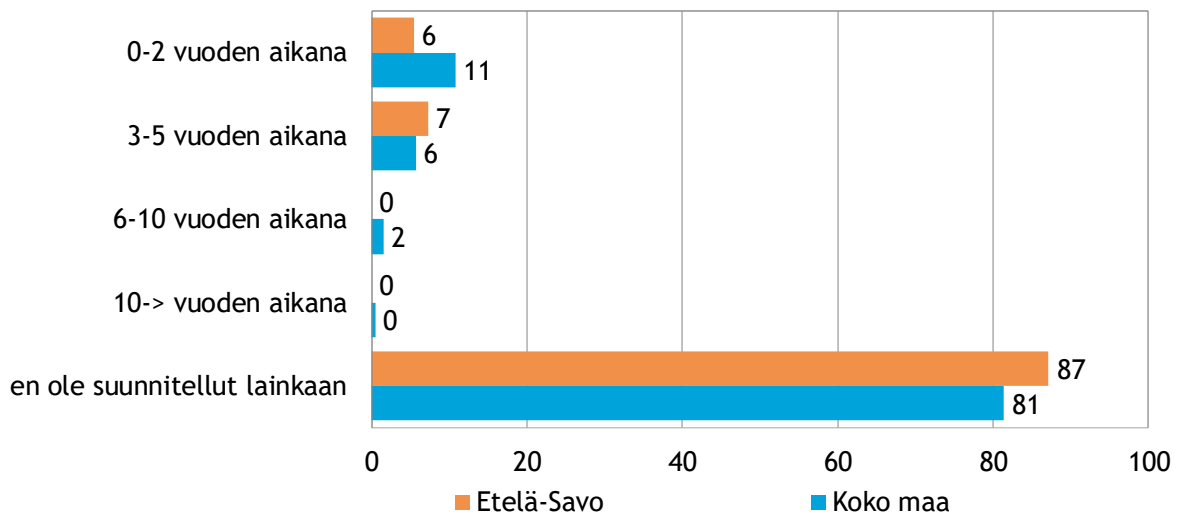
Noin puolet kyselyyn vastanneista koko maan ja Etelä-Savon alueen pk-yrityspäätäjistä ei ole suunnitellut omistajanvaihdoksen toteuttamista lainkaan. Omistajanvaihdosta suunnittelevat aikovat toteuttaa vaihdoksen useimmiten seuraavan viiden vuoden aikana.

Kuva 17. Omistajan vaihdoksen suunnittelu, %

Valtaosa, koko maassa neljä viidestä ja alueella lähes yhdeksän kymmenestä pk-barometrikyselyyn vastanneista yrityspäätäjistä ei ole suunnitellut yrityksen tai liiketoiminnan ostamista lainkaan. Yrityksen tai liiketoiminnan osto toteutettaisiin yleisimmin lähitulevaisuudessa, seuraavan kahden vuoden aikana. Koko maassa neljä viidestä ja alueella kaksi kolmesta yrityksen tai liiketoiminnan ostamisesta kiinnostuneesta sanoo tarvitsevänsä oston ulkopuolista rahoitusta.

Kuva 18. Yrityksen tai liiketoiminnan ostamisen suunnittelu, %

Suomen Yrittäjien ja aluejärjestöjen yhteystiedot

SUOMEN YRITTÄJÄT

Mannerheimintie 76 A, 00250 Helsinki
PL 999, 00101 Helsinki
toimisto@yrittajat.fi
puhelin 09 229 221
yrittajat.fi

ETELÄ-KARJALAN YRITTÄJÄT

Valtakatu 51, 53100 Lappeenranta
yrittajat.fi/etelakarjala
puhelin 010 470 1100

ETELÄ-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Alvar Aallon katu 3, 60100 Seinäjoki
yrittajat.fi/etelapohjanmaa
puhelin 06 420 5000

ETELÄ-SAVON YRITTÄJÄT

Sammonkatu 12, 50130 Mikkeli
yrittajat.fi/etelasavo
puhelin 0500 651 312

HELSINGIN YRITTÄJÄT

Urho Kekkosen katu 2 C, 00100 Helsinki
yrittajat.fi/helsinki
puhelin 050 575 2353

HÄMEEN YRITTÄJÄT

Sibeliuksenkatu 11 A 1, 13100 Hämeenlinna
yrittajat.fi/hame
puhelin 010 229 0390

KAINUUN YRITTÄJÄT

Kauppakatu 26 A, 87100 Kajaani
yrittajat.fi/kainuu
puhelin 010 387 7870

KESKI-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
yrittajat.fi/keskipohjanmaa
puhelin 06 831 5292

KESKI-SUOMEN YRITTÄJÄT

Lutakonaukio 7, 40100 Jyväskylä
yrittajat.fi/keskisuomi
puhelin 010 425 9200

KYMEN YRITTÄJÄT

Käsityöläiskatu 4, 45100 Kouvola
yrittajat.fi/kymi
puhelin 044 012 4190

LAPIN YRITTÄJÄT

Hallituskatu 26, 2. krs, 96100 Rovaniemi
yrittajat.fi/lappi
puhelin 0400 898 200

PIRKANMAAN YRITTÄJÄT

Laukontori, Kehräsaari B, 2. krs, 33200 Tampere
yrittajat.fi/pirkanmaa
puhelin 03 251 6500

POHJOIS-KARJALAN YRITTÄJÄT

Linnunlahdentie 2, 80110 Joensuu
yrittajat.fi/pohjoiskarjala
puhelin 050 367 5194

POHJOIS-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Isokatu 4, 90100 Oulu
yrittajat.fi/pohjoispohjanmaa
puhelin 010 322 1980

PÄIJÄT-HÄMEEN YRITTÄJÄT

Vesijärvenkatu 15, 15140 Lahti
yrittajat.fi/paijathame
puhelin 010 322 4300

PÄÄKAUPUNKISEUDUN YRITTÄJÄT

Tekniikantie 12, 02150 Espoo
yrittajat.fi/paakaupunkiseutu
puhelin 010 422 1400

RANNIKKO-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Raastuvankatu 12-14 D, 65100 Vaasa
yrittajat.fi/rannikkopohjanmaa
puhelin 050 463 2370

SATAKUNNAN YRITTÄJÄT

Isolinnankatu 24, 28101 Pori
yrittajat.fi/satakunta
puhelin 050 312 9301

SAVON YRITTÄJÄT

Kauppakatu 28 B, 3. krs, 70110 Kuopio
yrittajat.fi/savo
puhelin 044 368 0507

UUDENMAAN YRITTÄJÄT

Rantakatu 1, 2. krs, 04400 Järvenpää
yrittajat.fi/uusimaa
puhelin 010 231 3050

VARSINAIS-SUOMEN YRITTÄJÄT

Brahenkatu 20, 20100 Turku
yrittajat.fi/varsinaissuomi
puhelin 02 275 7100

Finnvera Oyj:n ja toimipisteiden yhteystiedot

PÄÄKONTTORI FINNVERA OYJ

Vaihde: 029 460 11

Puhelinpalvelu: 029 460 2580

Sähköposti: etunimi.sukunimi@finnvera.fi

www.finnvera.fi

HELSINKI

Porkkalankatu 1, PL 1010, 00101 Helsinki

KUOPIO

Kallanranta 11, PL 1127, 70111 Kuopio

TOIMIPISTEET

HELSINKI

Porkkalankatu 1, PL 1010, 00101 Helsinki

JOENSUU

Länsikatu 15 rak. 3 B, 80110 Joensuu

JYVÄSKYLÄ

Piippukatu 11, 40100 Jyväskylä

KAJAANI

Kauppakatu 1, 87100 Kajaani

KUOPIO

Kallanranta 11, PL 1127, 70111 Kuopio

LAHTI

Askonkatu 2, 7. krs, 15100 Lahti

LAPPEENRANTA

Brahenkatu 2, 53100 Lappeenranta

MIKKELI

Jääkärintie 10 A, 2. krs, 50100 Mikkeli

OULU

Sepänkatu 20, 90100 Oulu

PORI

Itäpuisto 7, 5. krs, 28100 Pori

ROVANIEMI

Rovakatu 28, 96200 Rovaniemi

SEINÄJOKI

Frami D, Tiedekatu 2, 60320 Seinäjoki

TAMPERE

Kalevantie 2, 33100 Tampere

TURKU

Humalistonkatu 1, 20100 Turku

VAASA

Virastotalo, Wolffintie 35, 65200 Vaasa

PIETARIN EDUSTUSTO

FINNVERA PLC

Representative Office in St. Petersburg

Finland House

Ul. Bolshaya Konyushennaya 4-6-8

191186 St. Petersburg, Russia

PL 150, 53501 Lappeenranta

puh. +358 405 088 956

Työ- ja elinkeinoministeriön ja ELY-keskusten yhteystiedot

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
Aleksanterinkatu 4, 00170 Helsinki
puhelin 029 506 0000
tem.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

ETELÄ-POHJANMAAN ELY-KESKUS
Alvar Aallon katu 8, 60100 Seinäjoki
puhelin 0295 027 500
ely-keskus.fi/etela-pohjanmaa

ETELÄ-SAVON ELY-KESKUS
Jääkärikatu 14, 50100 Mikkeli
puhelin 0295 024 000
ely-keskus.fi/etela-savo

HÄMEEN ELY-KESKUS
Kirkkokatu 12, 15140 Lahti
Hämeenlinnan toimipaikka
Birger Jaarlin katu 15, 13100 Hämeenlinna
puhelin 0295 025 000
ely-keskus.fi/hame

KAAKKOIS-SUOMEN ELY-KESKUS
Salpausselänkatu 22, 45101 Kouvola
Lappeenrannan toimipaikka
Villimiehenkatu 2 B, 53100 Lappeenranta
puhelin 0295 029 000
ely-keskus.fi/kaakkois-suomi

KAINUUN ELY-KESKUS
Kalliokatu 4, 87100 Kajaani
puhelin 0295 023 500
ely-keskus.fi/kainuu

KESKI-SUOMEN ELY-KESKUS
Gygnaeuksenkatu 1, 40100 Jyväskylä
puhelin 0295 024 500
ely-keskus.fi/keski-suomi

LAPIN ELY-KESKUS
Hallituskatu 3 B, 96100 Rovaniemi
Kemin toimipaikka
Asemakatu 19, 94100 Kemi
puhelin 0295 037 000
ely-keskus.fi/lappi

PIRKANMAAN ELY-KESKUS
Pellavatehtaankatu 25, 33100 Tampere
Yliopistonkatu 38 (Attila), 33100 Tampere
puhelin 0295 036 000
ely-keskus.fi/pirkanmaa

POHJANMAAN ELY-KESKUS
Wolffintie 35 B, 5. krs, 65100 Vaasa
Kokkolan toimipaikka
Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
puhelin 0295 028 500
ely-keskus.fi/pohjanmaa

POHJOIS-KARJALAN ELY-KESKUS
Kauppakatu 40 B, 80100 Joensuu
puhelin 0295 026 000
ely-keskus.fi/pohjois-karjala

POHJOIS-POHJANMAAN ELY-KESKUS
Veteraaninkatu 1, 90100 Oulu
puhelin 0295 038 000
ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa

POHJOIS-SAVON ELY-KESKUS
Kallanranta 11, 70100 Kuopio
puhelin 0295 026 500
ely-keskus.fi/pohjois-savo

SATAKUNNAN ELY-KESKUS
Valtakatu 12 B, 28100 Pori
puhelin 0295 022 000
ely-keskus.fi/satakunta

UUDENMAAN ELY-KESKUS
Opastinsilta 12 B, 5. krs, 00520 Helsinki
puhelin 0295 021 000
ely-keskus.fi/uusimaa

VARSINAIS-SUOMEN ELY-KESKUS
Itsenäisyydenaukio 2, 20800 Turku
puhelin 0295 022 500
ely-keskus.fi/varsinais-suomi

